

Werk

HET BOEK DER
JONG-PROTESTANTSCHЕ LETTERKUNDE

ONDER REDACTIE VAN

JAN H. EEKHOUT

W E R K

HET BOEK DER
JONG-PROTESTANTSCHЕ LETTERKUNDE

ONDER REDACTIE VAN

JAN H. EEKHOUT

D. A. DAAMEN'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ N.V. - 'S-GRAVENHAGE

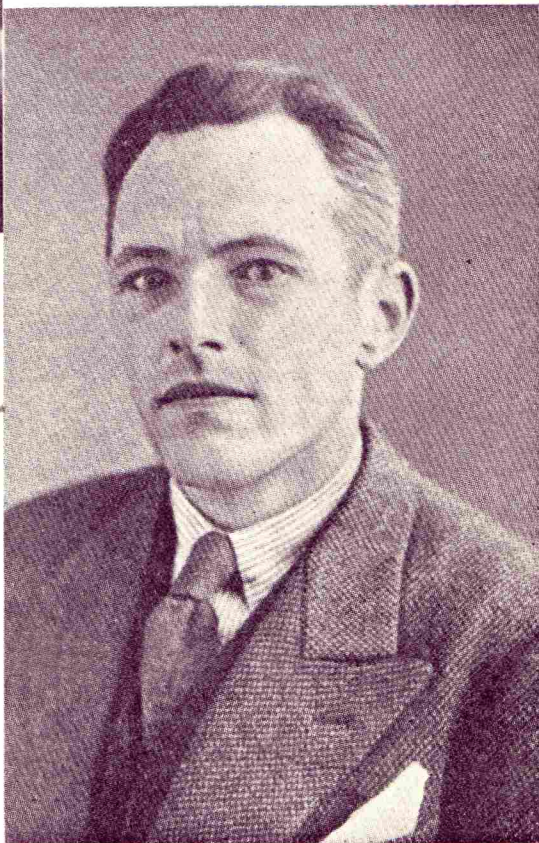
PORTRET TEN DER MEDEWERKERS

	Bladzijde
Jan H. Eekhout	VI
J. K. van Eerbeek	16
Dirk Verrèl	32
H. de Bruin.	32
D. de Vries	48
G. Kamphuis	48
Van Ham	64
H. Kuyper—van Oordt	64
W. Hessels (Mulder)	80
Sjoerd Leiker	80
Barend de Goede	96
Rie van Rossum	96
G. Achterberg	144
K. Heeroma (Muus Jacobse)	144
H. M. van Randwijk.	160
Roel Houwink	160
Kees Klap	192
Bert Bakker.	192
Wilma (W. Vermaat)	208
Jan H. de Groot	208
P. J. Risseeuw	224
Ido Keekstra	224

DIRK VEREL

geb. 1892 te 's Gravenhage. Thans letterkundige te Groningen. Schreef: Een Mensch, maskerspel; De eenzame winst, verzen; Herodes, bijbelsch drama, opgevoerd in Den Haag; Hadassa, bijbelsch spel, opgevoerd te Groningen; Vikings, hist. spel als openluchtspel opgevoerd te Groningen (thans ter perse); Naar het licht, dialoog met spreekkoor (ter perse).

H. DE BRUIN

geb. te Ylst (Fr.). Werk: Het ingekimde land, verzen, 1932; Wat Blijft, roman, 1934. Ter perse: Schalm en Scharnier, novelle. In voorbereiding: een roman. Is Redacteur van Opwaartsche Wegen.

DE PASSAGIER

ER IS EEN MAN IN NIJSTAD, DIE

sluit elke Zaterdag een koop, waarbij hijzelf de inzet is.

Als hij op weg gaat om de daad te plegen, wandelt hij kalmaan naar de hoek van zijn straat, steekt in lange stappen de brede allée over naar het middentrottoir, en zet er daarna de pas in.

Het kán nog net. Over een kwartier is het etenstijd.

Winkelramen van een galerij schieten zijn grote pupillen binnen en wippen de ooghoeken weer uit. Het glazen huis van een tram wiegelt langs zijn gezichtsveld, bundels autolicht snijden over zijn haastige voeten.

Na een laatste sprong buigt hij zijn hoofd in het vierkant van een loketraam, een kleine dameshand steekt hem een rode kaart toe. Daarna legt hij met duim en vinger een gulden op de vette kop van een dagblad, en verdwijnt op een holletje naar huis.

De koop is gesloten, hij zit er aan vast. Als morgen tussen de kier van een kerkraam en het portaalhol een luchttrek ontstaat en hij een lichte griep krijgt, waarvoor het nu de tijd is, is het geld weg.

Maar als het goed gaat, en dat gaat 't door-de-bank gelukkig, dan heeft hij van Maandag tot Zaterdag opnieuw konsent voor twaalf ritten heen-en-weer met lijn Nul.

De kaart zit in het centenzakje van zijn daagse pak, dat is in

orde. Dat is dik in orde: Maandag — tijd tot bij achten voor de rit van tien over. Dat is voor elkaar tevens voor Dinsdag — enfin voor de hele week, als . . . als de klep van het hoekglaasje in de tram dicht blijft.

Daar gaat ie dan, de eerste werkdag met een blanke kaart. Een beetje 'n saai rit, zonder ochtendblad. Om er een te kopen, moet je een schuiverd door de hele wagen nemen, dan ben je op z'n mooist je hoekplaats kwijt.

Dus maar eens loeren naar de grote letters van de voetbaluitslag, en eens kijken of het effekt heeft bij de medereizigers. Dat effekt heeft bij hem dan weer 'n uitwerking, hij denkt: stomme lui, die zich daar druk over maken.

Wacht 's. Daar schimt nog zoiets als: Ernstig . . . wat? . . . k o n . . . konflikt. Onthou'en, vanavond eens nakijken. Zal wel een opgewarmd „niksje" zijn, voor de Maandagmorgenkrant.

Op de brughalte stapt een persoon in; dat blijkt een dame te zijn. Die heeft, terwijl ze om de hoek van het deurgat gluurt, haar ogen overal. Dat is natuurlijk om een plaats te doen.

Tja, — zo te schatten is ze niet oud en gebrekkig genoeg om een goede daad voor haar te verrichten, en voor galanterie is ze te onopvallend.

Wel, — laat dat mens ook stáan. Vrouwen werken op manneplaatsen, gelijke rechten, gelijke stroppen.

— Vraag me af, wat zo-een nou doet bijvoorbeeld. Geen aktetas, nee, enkel zo'n klein étui'tje . . . là-we zeggen: een boodschap op de vroege morgen. Mevrouw is matineus. —

De tijd schiet op. 's Mans intuïtie voor het moment van uitstappen laat zich al in een ongemakkelijk gevoel gelden. Hij kijkt nu nog haastig even de rijen langs en konstateert:

Dien ken ik: een reiziger; dien ken ik óok: een bankchef; dien niet, lijkt me een fabrikant . . . drie meisjes: één voor 't school, twee kantoor of winkel. En daar heb je die ook weer, is in een echte maandagochtendstemming. —

's Avonds zijn er twee gaatjes geponst in de kaart: een sterretje en een blok. Dat zit er op.

De volgende ochtendritten verstrijken tussen remmen en rijden met lektuur. Buitenland: opstand en verweer in alle windstreken. Kongressen met een kans van slagen tussen hangen en wurgen. Redevoeringen in parlementen, met een aanloop tot verbroedering, een middenmoot van diplomatieke cliché's, en een slot met een kern als een knoop.

Koersverloop even nazien. Vandaag is de markt vast. Dat is, vindt hij, ditmaal een teken van gezond verstand. De volgende dag een schommeling, die door een hopeloze verwachting niet gewettigd wordt. Waarom hij zichzelf de vraag stelt: wat willen de mensen? zonder een reële basis nota bene. — Tussen die mallemolen zit jij in angst en vreze, vandaag op de wip, morgen op de hip. —

Die man is glad verkocht voor de krats van een gulden.

's Avonds al evenzeer. Slag op slag de domper van een eivolle tram, die met een snauw voorbijraast. Eindelijk een plaats aan de lus. De zigzaglijn van bleke puien wiebelt voorbij; hoeden, petten, haarbollen van fietsers, plooiën van grachtwater, het filigraan van heestertakken.

In den man is een duister besef van vermoedheid, van het vallen van een troebele avond over een vreemde stad. Alle mensen wendelen binnen de keerkringen van dit bedompt heelal, ze rennen, en komen nergens over de laatste eindstreep. Bij elke kruising staat opnieuw een verkeersagent en ligt de dikke balk dwars in de geul.

Maar dan, — er komt een avond, een doodgewone, door-de-weekse, misschien zitten er zes prikken in de kaart, het kan ook zijn van tien Misschien zitten alweer diezelfde passagiers in de wagen: zo te zien kent hij er van gezicht een hele rits Alleen die zwarte vrouw in het verste hoekje kent hij niet, dat is een buitenmens ach-nee, dat is een m e n s ! — hij ziet het, één, die het leed aan de botten knaagt.

Haar mond heeft het spreken verleerd, die is opgevallen op de laatste klacht.

Ze staart, en raadt hoeveel ogen het leven werpt in het kansspel van al haar kinderen: de één is een ambachtsman met een pruts-karwei, de tweede een werkloze, de derde een keuterboer op verzopen land tot de twaalfde toe, ze hebben het allemaal slecht. Wis en zeker, in zo'n familie is de malaise erfelijk.

Al de weken, dat hij een twaalfrittenkaart versleet, heeft de man niet één wezen zo diep gekend als deze vrouw, die tussen slapen en sterven meerijdt.

Hij kijkt door de spiegels naar het stadsbeeld en spelt plumpe silhouetten tot een zin. Er spalkt in de huizenmuur een venster open op de nis van een hall, daarachter schijnt het licht van een kleine lamp. Zie, alle deuren in de stad staan aan. Hij kan er binnen stappen en tot ieder aan tafel zeggen:

— Hoe gaat 't? Als je een boodschap hebt, naar welke uithoek, welke gribus ook in een achterbuurt, ik loop tóch, geef maar mee. —

— Mij de volgende halte, zegt hij tegen den kondukteur.

— Best meneer, we zijn er anders nog niet, denk' u d'r om. —

— Man, ik heb wat vergeten, laat me d'r uit. —

Zo springt de man uit zijn cel en staat hij stil in een wijk, waar de struiken op bersten staan boven een helder crocusbed.

Het is of iemand tegen hem zegt: Ziezo, kom nu maar eens hier. Dat heb je nog niet gezien hè? Dat wordt onderhouden en verpleegd onder alle troebels door. Toen al, en nu weer. —

— Ach ja, ja, — ik had al die tijd een goedkoop abonnement op lijn Nul, horten en stoten, remmen, rijden

U vraagt natuurlijk of die man nu voortaan nog een twaalfrittenkaart aan de kiosk koopt, op Zaterdagnamiddag, op een holletje, een kwartier voor 't eten.

Als u het weten wilt? Ik geloof het wèl.

Want elk mens, ook op de weg afzijds van het domme eigen-gerief, heeft zichzelf, maar bovendien zijn tijd en zijn medemens tegen.

Als hij niet helemaal verschraalt en verkommert, dan ligt dat in de sterke herinnering aan een inzicht, dat hem, op een doodgewone, door-de-weekse avond, als een genade ten deel viel.

H. DE BRUIN